

Remissvar över promemorian *En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma*

Sammanfattning

Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen) ställer sig bakom utredningens huvudförslag till en särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma vid Sveriges universitet och högskolor.

Införandet av en särskild ersättningsmodell bedöms kunna stärka lärosätenas möjlighet att utveckla ett utbildningsutbud som är relevant utifrån arbetsmarknadens behov. Förslaget bedöms även ligga i linje med regeringens prioritering om ökad tillväxt och EU:s fokus på ökad konkurrenskraft.

I remissvaret lyfter KK-stiftelsen några aspekter vi är särskilt positiva till och framför synpunkter vi anser att regeringen bör beakta vid ett eventuellt genomförande av förslaget.

Övergripande synpunkter

I både samhälle och näringsliv råder i dag enighet om att kompetensbristen i Sverige hämmar näringslivets utveckling och tillväxt. För att till fullo kunna möta nuvarande och framtida kompetensbehov behöver redan yrkesverksamma personer i allt högre grad kontinuerligt kompetensutveckla sig. *KK-stiftelsen delar därför utredningens bedömning att det finns ett stort behov av betydligt fler utbildningar för yrkesverksamma vid Sveriges högskolor och universitet.*

Stiftelsen har länge efterfrågat ett förändrat resurstilldelningssystem som ger lärosätena långsiktiga och stabila förutsättningar att kunna möta behovet av kompetenshöjande utbildningar för yrkesverksamma. Långsiktigheten är särskilt viktig för lärosätenas möjlighet att samverka med näringslivet, vilket är avgörande för utbildningarnas relevans. *Stiftelsen delar därmed utredningens bedömning att införandet av en särskild ersättningsmodell behövs för att stimulera utveckling och vidmakthållande av utbildningar för yrkesverksamma.*

En ny ersättningsmodell bör i möjligaste mån utformas så att lärosätenas autonomi bibehålls. Det är de enskilda lärosätena, med sin kunskap och nära koppling till det omgivande samhället, som bäst har förmågan att avgöra vilka utbildningar som behövs för att täcka arbetsmarknadens behov, både nuvarande och framtida. Då de framtida behovens specifika ämnesinriktning är omöjlig att förutspå är det dessutom viktigt att modellen ska kunna användas till utbildning inom alla ämnesområden. *Stiftelsen delar därför utredningens slutsats om att den särskilda ersättningsmodellen ska utgå från principen att lärosätena ska dimensionera sina utbildningar utifrån studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov.*

Om förutsättningarna för lärosätena att erbjuda utbildningar för yrkesverksamma inte förbättras kommer det framöver att bli allt svårare att möta befintliga och framtida kompetensbehov, något som bedöms kunna leda till minskad produktivitet och tillväxt samt försvagad svensk konkurrenskraft. *Stiftelsen delar därför utredningens analys av de negativa konsekvenser som kan uppstå ifall förslaget om en särskild ersättningsmodell inte införs.*

Utöver ovan övergripande synpunkter, vill stiftelsen även framföra synpunkter och kommentarer på följande specifika delar i promemorian:

Undvik omständliga processer och höga administrativa kostnader (avsnitt 2.5.4)

Stiftelsen stödjer förslaget i sak om att det är lämpligt att lärosätena motiverar på vilka grunder den särskilda ersättningsmodellen är applicerbar för en utbildning, samt att detta dokumenteras. Det är dock viktigt att motiveringen och dokumentationen utformas på ett relevant sätt och inte ger upphov till omständliga processer och höga administrativa kostnader. Då Universitetskanslersämbetet (UKÄ) och Riksrevisionen föreslås få i uppdrag att följa upp hur lärosätena använder modellen, är det viktigt att dessa myndigheter i ett tidigt skede görs delaktiga i den fortsatta utvecklingen och implementeringen av den särskilda ersättningsmodellen.

Klargör ansvarsfördelningen (avsnitt 2.6.9)

Stiftelsen stödjer förslaget i sak om att utveckling av nya utbildningar kan ersättas inom den särskilda ersättningsmodellen. Kravet för att få ersättning för utveckling av ny utbildning är enligt utredningen att det skett ett faktiskt utvecklingsarbete som står i proportion till ersättningen. I utredningen framgår dock inte hur eller av vem detta ska kontrolleras eller bedömas och är därför något som bör tydliggöras innan modellen implementeras. I likhet med förslag 2.5.4 är det även viktigt att modellen uppfattas som enkel att använda och inte ger upphov till höga administrativa kostnader.

Incitament behövs på flera nivåer (avsnitt 2.7.1)

Stiftelsen stödjer förslaget i sak om att den särskilda ersättningsmodellen behöver kompletteras med en komponent för att omfördela resurser mellan lärosäten för att den särskilda ersättningsmodellen ska kunna ge bäst effekt. Stiftelsen delar även utredningens bedömning att omfördelningen av resurser bör innehålla komponenter som premierar både utbildning för yrkesverksamma och examina. Den exakta utformningen och storleken på omfördelningspotten väljer dock stiftelsen att inte kommentera.

Tydliggör vilka lärosäten som omfattas (avsnitt 2.7.7)

Utredningen bör förtydliga vilka lärosäten som ska omfattas av den särskilda ersättningsmodellen. Det är i utredningen otydligt om ett lärosäte kan omfattas av ersättningsmodellen men inte av omfördelningsmodellen.

Medskick

KK-stiftelsen vill i detta avsnitt särskilt kommentera ett par aspekter som visserligen nämns i utredningen men som stiftelsen önskar lyfta fram än mer.

Utveckla lärosätenas kompetens, arbetssätt och organisation kring utbildningsverksamhet för yrkesverksamma

För att fort- och vidareutbildning för yrkesverksamma ska kunna nå utredningens bedömning om en nivå på cirka 5 procent av utbildningsanslaget, krävs en omfattande och snabb utveckling av kompetens, nya arbetssätt och organisation rörande utbildningar för yrkesverksamma hos lärosätena. Detta lyfts kortfattat upp i utredningens avsnitt gällande konsekvenser, men stiftelsen vill belysa denna fråga än mer. För att den särskilda ersättningsmodellen ska kunna ge bäst effekt föreslår därför stiftelsen att lärosätena under en övergångsperiod även tillförs särskilda medel för att bygga upp praktisk kompetens kring lämpliga sätt att bedriva

utbildningsverksamhet för yrkesverksamma. Dessa särskilda medel bör användas till att utveckla en långsiktigt hållbar organisation som är utformad utifrån det specifika lärosätets strategi och målsättning kring utbildningsverksamhet för yrkesverksamma, till exempel avseende marknadsföring, antagningsprocesser och ledtider för antagning, men även kompetensutveckling av den egna personalen.

Utveckla formerna för att hitta, jämföra och söka relevanta utbildningar för yrkesverksamma

Även om en särskild ersättningsmodell införs och den praktiska kompetensen vid lärosätena utvecklas, så måste yrkesverksamma också på ett lämpligt sätt kunna hitta, jämföra och söka relevanta kompetensutvecklande utbildningar. Stiftelsen håller därför med utredningen om att UHR bör få i uppdrag att utveckla Antagning.se för att bli mer ändamålsenligt utformad och enklare att använda. Detta skulle exempelvis kunna ske genom att införa fler märkningskategorier och filtreringsfunktioner, förenkla ansökningsprocessen eller utöka antalet ansökningsperioder.

Underlätta för näringslivet att ta ett större ansvar

Slutligen vill KK-stiftelsen även lyfta näringslivets roll i kompetensförsörjningssystemet. Endast genom en aktiv och konstruktiv samverkan mellan akademi och näringsliv kan näringslivets kompetensbehov mötas av ett relevant utbildningsutbud vid Sveriges universitet och högskolor. Trots konsensus om behovet av kompetens har många lärosäten svårt att rekrytera och behålla yrkesverksamma studenter. Synen på och attityden till kompetensutveckling måste därför stärkas – både hos arbetsgivare och arbetstagare. Regeringen bör därför uppmuntra och underlätta för näringslivet att ta ett större ansvar och skapa incitament som gör att medarbetarna efterfrågar och slutför de utbildningar som faktiskt erbjuds.

För Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling

Stina Billinger
Styrelseordförande

Eva Schelin
Verkställande direktör